

Toto zvláštní číslo časopisu *Bohemica Olomucensia*, které právě otevíráte, obsahuje vybrané příspěvky z konference Jazykovědný strukturalismus na počátku 21. století. Konference se konala dne 24. dubna 2014 a věnována byla především odkazu vynikajícího olomouckého lingvisty a bohemisty, prof. PhDr. Miroslava Komárka, DrSc., při příležitosti devadesátého výročí jeho narození. Původně byla plánována k jeho kulatým narozeninám, ale bohužel, během příprav konference, profesor Komárek v pozhnaném věku nedožitých devadesáti let zemřel.

Do Olomouce se tak sjela početná skupina lingvistů z České republiky i zahraničí, kteří se rozhodli reflektovat úctyhodnou šířku badatelských zájmů profesora Komárka, pro nějž bylo charakteristické nejen pevné metodologické zakotvení v jazykovědném strukturalismu Pražské školy, ale též zaměření na obě komplementární složky lingvistického bádání – diachronii i synchronii. Řada účastníků patří mezi přímé či vzdálenější žáky profesora Komárka, ostatně který minimálně středoevropský lingvista druhé poloviny 20. a počátku 21. století by jeho dílo alespoň zčásti nerefletoval...

Tuto reflexi, ovšemže nikoli nekritickou, se snaží rozvíjet též jeho pokračovatelé na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Z nich je zastoupen v tomto čísle časopisu Jan Kořenský, po dlouhá léta svázán těsně s katedrou bohemistiky a v současné době působící na nedávno vzniklé katedře obecné lingvistiky a teorie komunikace. Kořenský se ve svém příspěvku věnuje problematice jedné z klíčových koncepcí Pražského lingvistického kroužku – teleologickému přístupu k jazykovědnému zkoumání. K metodologii a obecnělingvistické problematice se také vyjadřuje v úvodním článku ruský lingvista Vladimir Michailovič Alpatov, který postihuje postavení pražské odnože jazykovědného strukturalismu v současné lingvistice.

Převážně synchronní jazykovědné bádání prezentují v tomto čísle také Diana Svobodová a Mirosław Bańko. Jejich příspěvek vychází z několikaletého společného česko-polského výzkumu vzájemných lexikálních kontaktů. I když se zaměřují na klasifikaci konkrétního materiálu, jejich stať směřuje k obecnější problematice. Zejména když se věnují otázce, jak může být forma přejímky motivována významem, který má v přijímajícím jazyce, a naopak, nakolik může význam ovlivnit formu jazykového znaku a jakou roli může sehrát ikonická výrazů, jejíž existence do jisté míry může relativizovat základní strukturalistická východiska.

Zbývající stati jsou zaměřené na diachronní bohemistiku, k níž profesor Komárek publikoval řadu podnětných studií a monografií; můžeme dokonce bez zbytečného ostychu konstatovat, že patří k těm českým lingvistům, jež se v nejvyšší míře zasloužili o pevné strukturalistické zakotvení popisu vývoje češtiny. Na práce Miroslava Komárka a jeho spolupracovníků

navazuje příspěvek Petra Nejedlého, dlouholetého vědeckého pracovníka staročeského oddělení Ústavu pro jazyk český a žáka Igora Němce. Z téhož pracoviště pocházejí i příslušnice nejmladší paleobohemistické generace, Andrea Svobodová a Kateřina Voleková. Zabývají se problematikou nezbytného materiálového základu každého lingvistického výzkumu – tedy přesnou interpretací rukopisně dochovaných staročeských literárních památek. Jejich téma je stále aktuální, neboť nejen v historii bohemistiky bychom našli řadu případů, kdy mylná filologická analýza vede k nesprávným lingvistickým výkladům. Posledním příspěvkem je stať brněnského bohemisty Pavla Koska. Prezentuje zde svůj dlouholetý výzkum v oblasti českých enklitik, přičemž pro jeho metodologický přístup je rovněž charakteristické strukturalistické východisko.

Souborem studií, které jsou obsahem tohoto zvláštního lingvistického čísla, jistě není – a ani nemůže být – prezentováno současné jazykovědné bádání v celé šíři, a to dokonce ani v užším zaměření na stále živé dědictví pražského strukturalismu. Nicméně, jak se směle domníváme, tento soubor může dobře dokumentovat skutečnost, že v návaznosti na dílo profesora Miroslava Komárka patří i nadále Olomouc a jeho akademické prostředí k místům, která budou inspirovat badatele k reflexi prací předcházejících generací i k novým přístupům, jež posunou lingvistické výzkumy opět poněkud dále a zároveň blíže k horizontu. Onen horizont ovšem neskrývá nic jiného než pohled na další vzdálené horizonty, které vykresluje neustálý vývoj jednoho z fundamentálních fenoménů člověka a lidské společnosti – přirozeného jazyka. V návaznosti na dědictví Miroslava Komárka jistě nepřestaneme být sice přísnými, ale zato stále užasými pozorovateli tohoto dění.

Miroslav Vepřek